

Projev místopředsedy vlády pro vědu, výzkum a inovace PAVLA BĚLOBRÁDKA

Vážený pane předsedo, vážení ústavní činitelé, vážení hosté, dámy a pánové,

praktickými záležitostmi se zabýváme poměrně intenzivně a často, a to jak s vašimi představiteli, tak s mnohými z vás, kteří se účastníte Akademického sněmu. Těší mne, že předseda AV ČR prof. Jiří Drahoš mezi několika podstatnými tématy zmínil zejména propojení výzkumu a průmyslových aplikací. Česká republika je nejprůmyslovější zemí Evropské unie, a tak je propojení poznatků a praxe velmi důležité. Z tohoto důvodu jsme pro rozpočet Akademie věd získali 100 milionů korun navíc, které využije právě pro aplikovaný výzkum. Co bezpochyby náš systém potřebuje, je stabilita a předvídatelnost financování, aby bylo i více než na jeden rok zřejmé, s jakým objemem prostředků budete pracovat. Je proto nutné přistoupit ke střednědobým výhledům a některé záležitosti včetně hodnocení řešit v časovém horizontu například tří až pěti let.

Jsem rád, že zde zaznělo klíčové slovo komercializace. Ekonomický a společenský přínos vědy je důležitý – tyto pojmy uvádím záměrně, protože souhlasím s názorem, že vědu nelze redukovat pouze na ekonomické faktory, neboť je nezbytné podpořit účinný inovační řetězec od základního výzkumu až po finální produkt. Pochopitelně však nesmíme opomíjet ani nekomercializovatelné a nekomerční aspekty vědy a výzkumu.

Chtěl bych se ale spíše zamyslet nad tématy, která v celospolečenské debatě včetně diskuse mezi akademickou, průmyslovou a politickou sférou zaznívají poměrně zřídkakdy. Největší přínos vědy není v tom, že zabezpečuje blahobyt, usnadňuje život a výsledky vědecké práce posouvají společnost kupředu ekonomicky a sociálně, ale že zprostředkovává kritické myšlení jako základ toho, abychom oddělili racionalitu od emocí a dokázali být například při hodnocení objektivní. Zkrátka, abychom uměli z jednotlivých věcí abstrahovat, co je podstatné a relevantní – jde totiž o nejlepší a vlastně jediný způsob, jak se vyhnout fundamentalismu a fanatismu, populismu a demagogii. Co se nyní děje v Evropě i jinde ve světě, je důsledkem absence kritického myšlení, a to nejen v politice, ale i v byznysu a mezinárodních vztazích obecně. Právě zde je zakopán pes, proč v naší společnosti sledujeme tyto negativní jevy a bohužel je zažíváme i v politice. Musím se proto vymezit vůči demagogii a populismu, že jde do české vědy méně peněz ze státního rozpočtu a že jsme snížili rozpočet – naopak, ze státního rozpočtu jde v příštím roce na vědu více. Na druhé straně se musíme vymezit vůči lidem, kteří si vědu berou do úst a staví se proti jejímu smyslu – tj. hledání pravdy. V tomto kontextu souhlasím s dr. Jiřím Grygarem, že není rozdíl mezi vírou a vědou, ale mezi vírou a pověrou, vědou a pavědou. Kultura není pouze zábava, etika není jen zvyk – obě neodmyslitelně patří k vědě a hledání pravdy. Myslím, že by uvedené mělo zaznívat častěji než to, kolik financí vědě připadne a jak bude konkrétní výzkum komercializován. Hudba není pouze hluk a výzkum bádání pro bádání – jde o racionální proces, který se zakládá na kritickém myšlení. Platí teze, že podstatně dražší než vzdělání je nevzdělání. Proto potřebujeme vzdělání podporovat – a nejde pouze o finance, ale i o celospolečenskou poptávku. Chtěl bych deklarovat, že ve vzdělání a ve vědě vidím přínos, jenž může zabránit negativním jevům již jen pochopením, že věda a vzdělání jsou podkladem pro hledání pravdy a kritického myšlení jako prevence proti populismu, fanatismu, demagogii a lžím.